

Kunnandet
valideras

Var sjätte har
funktionsnedsättning

Extra

Aktivera resurser

**DET
RÄTTA
JOBDET**
är en bra start

Jaana Pakarinen
verkställande direktör
Vates-stiftelsen

Vates-stiftelsens svenskspråkiga projekt Aktivera resurser har under sin treåriga verksamhet ökat nätverkssamarbetet inom Finlands svenskspråkiga områden till nytta för sysselsättning av personer med funktionsnedsättning och personer i utsatt ställning på arbetsmarknaden. En av de synligaste frukter på samarbetet är JSD, Job Shadow Day, som framgångsrikt förverkligades i år och som det nu ser ut fortsätter åtminstone på vissa orter. Syftet med dagen är att förändra attityder och introducera arbetslivet i god anda. Det skulle löna sig att ta jobbskuggning i bredare användning även i finskspråkiga regioner.

I december 2015 fick Vasa stad hedersnämmande i den europeiska tävlingen Access City Award för deltagande i Job Shadow Day. Vasa kom på fjärde plats i tävlingen, där 48 städer beskrev hur tillgängligheten beaktas på offentliga platser, i trafiken, i fråga om informationsutbyte och inom den offentliga servicen. Ett annat kriterium var ökad tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.

Sysselsättning av unga och unga vuxna med funktionsnedsättning är mycket utmanande. Även om utbildningsnivån för unga med funktionsnedsättning har förbättrats de senaste åren är tröskeln till arbetslivet fortfarande ofta mycket hög. Skol- och studiestigarna för unga funktionsnedsatta avviker något från majoritetsbefolkningen. Det är inte alltid lätt att hitta den egna branschen. Olika konkreta tillfällen att lära känna arbetslivet behövs särskilt i det livsskedet, då unga väljer riktning, kanske i form av nya framtidsvyer eller också starkare tilltro till valet av det framtida arbetet.

Att följa med ett arbete under en dag kan öppna helt nya vyer till arbetslivet och underlätta framtidsbeslut.

Arbetsgemenskapens möjlighet att bekanta sig med en funktionsnedsatt arbetskamrat minskar också fördomar, som det fortfarande finns mycket av i vårt samhälle.

Främjandet av partiellt arbetsföras sysselsättning betonas kraftigt i regeringsprogrammets verksamhetsplan. Under

utredning är överflyttningen av arbetsförmedlingstjänsterna för de svårast sysselsatta personerna till kommunerna. Saker flätas in i varandra. Målet för förvaltningsutredningar är verksamhetsmodellerna. De slutliga resultaten syns ändå i människornas vardag, i erfarenheter och möten.

”Varje arbete som behöver göras innehåller något roligt. Finn det roliga och arbetet blir en lek.”

- P.L. Travers, Mary Poppins

Aktivera resurser eXtra är Kyvyt Käyttöön-tidningens specialnummer som producerats av Aktivera resurser.

CHEFREDAKTÖR
Jaana Pakarinen

Aktivera resurser eXtra
2.1.2016

REDAKTIONSSSEKRETERARE
Walter Fortelius
projektplanerare
Aktivera resurser
tfn +358 44 546 4987
walter.fortelius@vates.fi

LAYOUT
Minna Ruusinen / Miks' ei! Oy

PÄRMBILD
Fotograf: Johanna Rosenqvist
Matias på Airisto Lines förbindelsefärja över Aura å i Åbo.

ISSN 2242-6043 (tryckt)
ISSN 2242-6051 (nättidning)

TRYCKERI
Savion Kirjapaino Oy, Kervo

UPPLAGA 800 exemplar

UTGIVARE
Vates-stiftelsen
PB 40, 00621 Helsingfors
www.vates.fi, www.twitter.com/kyvytkayttoon

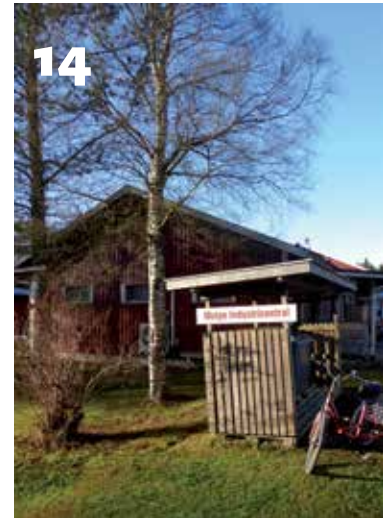
Aktivera resurser är Vates-stiftelsens RAY-finansierade informations- och nätverksprojekt riktat till aktörer som främjar sysselsättning av svenskspråkiga personer med funktionsnedsättning.

innehåll

Ledare	2
Välviljan *Pia	4
Kunnandet valideras *Elina, John, Markus	5
Var sjätte person har funktionsnedsättning *Johnny	6
Hur säkras service på svenska *Sakari	7
Aktivera resurser -seminarium	8
Arbete genom samarbete *Sofi	10
Job Shadow Day *Daniela, Stefan Anton	12
Molpe: Industricentral *Cecilia, Belma	14
Låt inte det du inte kan hindra dig från att göra det du kan *Ville	15
Hur hamnade jag här?	16

8

14

ANNICA

jobbskuggare på Käsityö-Kaisa i Åbo

Fotograf: Johanna Rosenqvist

ROBIN

jobbskuggade polisen i Jakobstad.

Fotograf: Markku Jokela/Österbottens tidning

Välviljan

Kära läsare, nu är tiden inne för att ta farväl av projektet Aktivera resurser. Under nära tre år har jag haft förmånen och glädjen att på heltid arbeta med att förbättra möjligheterna för svenskspråkiga personer med funktionsnedsättning att hitta och behålla ett avlönat jobb. Detta har varit möjligt för att Vates-stiftelsen i över 20 år har jobbat med frågan, för att Vates har en mycket positiv inställningen till svenskspråkiga – och för att RAY frikostigt finansierar verksamheten som ska förbättra välfärdssamhället.

Arbetsfältet har varit mycket brett,

Svenskfinland även i vanliga fall många ansikten och så är särskilt fallet bland aktörerna som främjar sysselsättnings-tjänster på svenska till personer med funktionsnedsättning. Frågorna ser ibland överraskande olika ut ur intresseorganisationernas synvinkel och ur myndigheternas och också geografins, var i det svenskspråkiga Finland vi befinner oss, ute i glesbygden eller i tätorter och inom dem är det stor skillnad på om vi befinner oss i en region med stark svenskspråkig närvaro eller svag. Möjligheterna att sikta på ett lönearbete är också vitt skilda beroende på vilken typ av funktionsnedsättning vi talar om, vissa grupper har rätt till god service till följd av att den är bunden till diagnos medan andra grupper är nästan utan rättigheter, till följd av att många funktionsnedsättningen inte har en vedertagen diagnos med därtill hörande service.

Det är också skillnad på vilken nivå vi rör oss, arbetslivsfrågor och tjänster ser ganska annorlunda ut betraktade från förbunds nivå eller ur gräsrotsperspektiv, ur en ofta mycket ensam aktörs synfält. Slutligen är det onekligen en fråga om pengar, all service till personer med funktionsnedsättning är skattebaserad. Det finns ingen privat finansiering som producerar tjänster och sysselsättningsstöd till partiellt arbetsföra människor. Till följd av att resurserna är begränsade finns det oväntade motivationsfällor som drabbar personer med funktionsnedsättning, för vissa grupper är det säkrare att hanka sig fram på de stöd som ges idag än att sikta på jobb eftersom stöden upp-

hör långt innan löneinkomsterna tryggar en god levnadsnivå. Det finns onekligen mörka hörn i den finländska välfärden.

Därför har det varit desto mer fantastiskt att finna engagerade och empatiska människor inom alla de oändliga områden som tangerar frågan om att ge alla människor en jämlik chans att hitta sin plats i samhället. Under tre år har jag var jag än rört mig och vilka särskilda frågor jag än tagit upp, mött samma sak. Vällivilliga människor som gärna räcker ut en hjälpande hand.

Jag talar om personal vid TE-byråerna, som dagligen jonglerar mellan vad vilket stöd som är ekonomiskt möjligt och vad en särskild klient behöver. Jag talar också om personal vid arbetsverkstäder och läroinrättningar, som försöker skräddarsydda lämpliga framtidsplaner ur fragmenterade stödåtgärder för att hjälpa en människa att få kontroll över sitt eget liv. Och jag talar om arbetsgivare, som inte alls girigt maximerar sin vinst ur andras nöd utan tvärtom är redo att riskera ”sin egen grej”, sitt företags ekonomi – för att det är rätt att ge en människa en chans.

Välvilja är en naturresurs i Finland. Det har projektet Aktivera resurser lärt mig. Och så länge det förhåller sig så, så kan man säga ”hör du, så illa kan det inte vara”.

Allt är inte jättebra, personligen blir jag tvungen att ta farväl i molltecken eftersom RAY inte beviljade medel till fortsatt svenskspråkig verksamhet vid Vates. 🇪

Walter Fortelius
Aktivera resurser
Vates-stiftelsen

PIA

Pia jobbskuggade på bibliotek. Hon var inte riktigt nöjd med dagen, hon säger att det var litet tråkigt då biblioteket hade så få besökare. Pia är inte säker på om hon vill jobbskugga på nytt. Däremot tycker hon mycket om att mata hästar, som tillhör

**Pia med hästarna
Lillebror och Minetta.**

Industricentralens granne. Och på hemvägen säger hon tystlåtet till mig att hon nog tycker bättre om djur än människor. Hon berättar om djur hon sett och ger exempel på hur en räv låter. Hennes handledare Malin blir ganska överraskad, men jag tänker stillsamt för mig själv att det är inte alltid är så klart vad en helsingforsare och en bergöbo vet – i mina öron låter Pia faktiskt precis som en räv.

ELINA

Jobbskuggning i Tiger i Borgå.

Fotograf: Sammakaisa Rantanen

Fotograf: Sammakaisa Rantanen/redaktör vid Itäviivä

JOHN

John har med hjälp av Kärkullas arbete med stöd jobbat redan åtta år på McDonalds i Borgå. Han själv säger att det här är för länge, men orsaken till att han stannar är arbetsgemenskapen. John berättar också att han fortfarande vid behov kan ringa sin arbetskonsulent.

MARKUS

jobbskuggade på Wärtsilä i Vasa.

Fotograf: Saara Ekström

Kunnandet valideras

Validering samt andra sätt att för partiellt arbetslösa att förena studier och arbete intresserar sysselsättningsenheterna. Ett systematiskt synliggörande av kunnandet sänker tröskeln för kunderna att studera och för med sig ny ordning i handledningsarbetet.

Yrkesinstitutet Bovallius har utvecklat verktyg till validering som ett sätt att identifiera olika inlärningsmiljöer. Verktyget för förenande av studier och arbete, som ursprungligen utvecklades för arbetsverkstäder, har spritt sig till tredje sektorns aktörer samt även till andra sysselsättningsenheter. Spridningen främjades särskilt under ESF-projektet ”Ammattiosaamista välityömarkkinoilta” åren 2011–2015 (Yrkeskunnande från övergångsarbetsmarknaden). Projektet finansierades av hälsovårdsministeriet och Vates-stiftelsen hörde till de deltagande parterna.

Ett av projektets resultat var en riksomfattande modell, ett intyg över kunnande, som synliggör kunnandet för läroanstalter och möjliga arbetsgivare. (läs mera på www.tpy.fi). Flera projekt har använt denna eller en liknande modell med bra resultat (läs mera: verkkolehdet.jamk.fi/elo/2014/04/16/paikko-osaamistodistus-tyopajoil-la-havaittu-osaaminen-nakyvaksi/, www.kyt.fi/index.php/paikko-r/paikko-osaamistodistus)

Vates följer med intresse med utvecklingsprocessen. Nu börjar en ny fas eftersom samarbete mellan läroanstalter och arbetsplatser har utvidgats till undervisnings- och kulturministeriet. Där ansluter sig regeringens spetsprojekt till förändring av yrkesutbildningen till mer baserad på kunnande och på en utökad andel av inläring på arbetsplatser. Förändringen underlättar förhoppningsvis studierna även för unga med funktionsnedsättning. Regeringsprogrammet innehåller även tanken att utöka användningen av arbete med stöd och här kommer läroavtal med stöd in i bilden. Läroavtal med stöd utvecklas som bäst på många håll i Finland, bl.a. i olika projekt (läs mera på <http://www.puustellintyokyla.fi/tallihanke> samt på <http://www.tuettuoppisopimus.fi/> där man finner en handbok i läroavtal med stöd).

VIKTIGT ATT UTVECKLA LÄROINRÄTTNINGSSAMARBETET

För närvarande kan man bl.a. avlägga examen i olika moduler och uppvisa olika prov på kunnande. Samarbete mellan institut beträffande validering är mycket viktigt. Inläringen kan identifieras

ras i olika miljöer, men läroinrättningarna har rätt att erkänna kunnandet.

Alla kan dra nytta av validering. Det finns många unga som avbrutit skolan och det finns många olika sätt för inläring. Reformen av yrkesutbildningsexamen ger förhoppningsvis högre status till metoder som utgår från arbetslivet och det egna kunnandet. I det här sammanhanget är det viktigt att hålla i minnet, vilka nya möjligheter utvecklingen kan föra med sig för personer med funktionsnedsättning i alla åldrar samt för partiellt arbetsföra.

Kaija Ray

utvecklingschef vid Vates-stiftelsen

VALIDERING

– DET HÄR ÄR DET FRÅGAN OM

- Målsättningen är att utveckla identifieringen av inlärt kunnande och dokumentering av detta kunnande i olika inlärningsmiljöer, bl.a. i arbetsverkstäder och andra miljöer inom vilka inläringen utgår från arbetslivet.
- I bakgrunden finns tanken på att man med hjälp yrkesorienterade examina på grundläggande nivå kan beskriva existerande yrkesmässigt kunnande samt de förstärkta färdigheter som tillägnas vid t.ex. sysselsättningsåtgärder och validera kunnandet till en del av en yrkesexamen.
- I identifierandet av inlärningsmiljön synliggörs tillägnat kunnande med hjälp av det arbete som utförs. Dessa inhämtade färdigheter jämförs sedan med läroplanens examensgrunder.
- Kunnandet dokumenteras med särskilt redskap och kunder kan få ett kunskapsintyg över tillägnat kunnande. Validering är ett kvalitetsredskap för handledare och för kunder, som ger ett synligt belegg på ökat eget kunnandet.

LADDA HÄR:

TUETTU OPPISOPIMUS
JAO:N SIVUILTA OPAS

OCKSÅ HÄR:

AMEO-VERKOSTON SIVUT

Var sjätte person har funktionsnedsättning

Vem talar vi om när vi talar om att förbättra möjligheterna för svenskspråkiga personer med funktionsnedsättning att hitta och behålla ett lönearbete? Vi talar i princip om var sjätte människa.

TEXT **WALTER FORTELIUS**

JOHNNY

Johnny träffar jag efter hans arbetsdag, på café. Han tackar bestämt nej till annat än en kaffekopp och frågar mig hur gammal jag är. Då jag svarar 54 år säger han att jag ser yngre ut och jag svarar litet överraskad att det kan bero på att jag stortrivs med mitt jobb. Själv är han en glad 40-åring med en lång arbetshistoria. Nu jobbar han sedan något år tillbaka på Super-

Det här framgår i världshälsoorganisationen WHO:s uträkning i ”World report on disability” från år 2011. Antalet personer som har någon form av funktionsnedsättning utgör i medeltal 15,6 % av befolkningen. WHO:s uppskattning ligger mycket nära Norges (15 %) och Sveriges (ca 16 %).

En god beskrivning på gruppen finns i Sveriges Statistiska centralbyrås rapport ”Situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning 2014”:

Vi talar om människor med nedsatt syn eller hörsel, tal- eller röstproblem, rörelsenedsättning, allergi eller någon form av psykisk funktionsnedsättning. Till funktionsnedsättningar räknas bl.a. epilepsi, diabetes, hjärt-lungproblem, mag-tarm-sjukdom, psoriasis och dyslexi.

Den vanligaste typen av funktionsnedsättning är rörelsenedsättning (knappt 6 procent). Andra relativt vanliga funktionsnedsättningar är astma, allergi eller annan överkänslighet (knappt 4 procent) samt psykisk funktionsnedsättning (nära 3 procent).

De flesta personer med funktionsnedsättning arbetar. I Sverige var både år 2013 och 2014 sysselsättningsgraden för personer

med funktionsnedsättning i åldern 16 – 64 år ca 62 %. Motsvarande tal för hela befolkningen var 76 % år 2013 och 77 % år 2014.

Alla människor som får leva till hög ålder drabbas av funktionsnedsättningar. Om andelen äldre människor i befolkningen ökar och om pensionsåldern höjs behövs allt fler anpassningar i arbetslivet för att alla människors förmåga ska tas tillvara. Det läget har vi i Finland idag.

Sverige och Norge satsar på riktade specialstöd för att göra det lättare för personer med funktionsnedsättning att arbeta. Finland har valt att gå in för en inkluderande politik, med vilket menas att alla personer ska få stöd efter sina individuella behov. Det här är en orsak till att vi saknar statistik över sysselsättningsläget för personer med funktionsnedsättning.

Vates-stiftelsen uppskattar av ca 400 000 av 600 000 långtids sjuka eller funktionsnedsatta finländare arbetar medan ca 200 000 står utanför arbetslivet. Av funktionsnedsatta personer som står utanför arbetslivet anser 65 000 att de båda kan och vill arbeta. Vates jobbar för att detta ska bli möjligt.

Market Piffi, där han två dagar i veckan lägger upp varor på hyllorna.

Johnny fick hjälp av Kvadratens serviceenhet att jobbskugga på Wasa teater. Hans ögon lyser upp då jag frågar honom om det här är hans drömjobb. Nix svarar han, han nappade genast på chansen till jobbskuggning för att han alltid velat se hur de jobbar i teaterns verkstad. Och som så många av oss är han speciellt fascinerad av teaterns fallucka och hur den används. Allt detta fick han bekanta sig med på teatern. Johnny vill gärna jobbskugga Wasa teater på nytt.

Jag frågar litet om vad han tycker om för slags jobb och han svarar ”alla jobb är bra”. Då jag envist fortsätter att fråga säger han att Konstens natt är fin, fotografering tycker han

och Loppis är kul. Jag försöker lista ut om något av detta kunde vara värt en jobbskuggning eller något annat. Vi talar lite om musik och jag berättar att jag tycker väldigt mycket om Bob Dylan, då ser han roat på mig och frågar om mitt drömjobb skulle vara att jobbskugga Bob Dylan. Ja svarar jag, fast jag ändå är lite osäker på hur mycket jag verkligen vill veta om Dylans arbetsdag. Kanske är det ändå mer ett drömjobb för mig att lyssna på hans musik. Fast, det är förstås inget arbete.

Men Wasa teater, det är Johnnys teater även om han också gått på finska teatern. Och om man är envis så får man svar, Johnny säger att nog skulle det vara ett drömjobb för honom att få hjälpa till i teaterns verkstad.

Hur säkras service på svenska?

Det finns ett stort behov att diskutera hur socialtjänsterna ska utvecklas för att trygga att Finlands 45 000 svenskspråkiga personer med funktionsnedsättning får jämlik service.

Vates-stiftelsens målgrupp är de över 26 000 svenskspråkiga personer med funktionsnedsättning, som befinner sig i arbetsför ålder (15–64 år). Frågan är brännande eftersom den huvudsakliga aktören i sysselsättningstjänster till svenskspråkiga personer med funktionsnedsättning är myndigheten Kårkulla samkommun. Kårkulla har ca tusen klienter av vilka de flesta är personer med psykisk funktionsnedsättning. Kårkullas huvudsakliga verksamhet är att trygga boendet för sina klienter, men samkommunen har också ca 10 arbetskonsulenter, som stöder

i jobsökning, både beträffande arbetsverksamhet och arbete.

Sysselsättningstjänsterna till personer med funktionsnedsättning står inför en enorm förändring, då det nuvarande systemet med diagnosbaserade rättigheter läggs om till tjänster baserade på en bedömning av individuella behov. Det är ännu oklart om dessa planer görs upp på kommunal nivå i socialbyråer eller på statlig i Arbets- och näringsministeriets TE-byråer. Det är också oklart vilka personer som bedömer det individuella behovet. Ur finlandssvensk synvinkel är det därtill tyvärr också oklart hur svenskspråkig-

heten beaktas då människors behov bedöms. Hur säkrar vi bäst att bedömarna har tillräckliga kunskaper i svenska?

En stor del av de funktionsnedsatta står ännu utanför servicesystemet eftersom deras funktionsnedsättning inte har en diagnos, detta är t.ex. fallet med personer med psykisk ohälsa. Denna grupp har fått dramatisk synlighet tack vare den uppsökande verksamheten bland unga. Det finns många andra marginaliserade grupper bland personer med funktionsnedsättning. Varken socialbyråerna eller TE-byråerna har i dag resurser att bedöma och planera sysselsättningsvägar till alla svenskspråkiga personer med funktionsnedsättning.

Aktivera resurser-projektet vid Vates-stiftelsen har som bidrag räknat ut vad det betyder på kommunnivå att ungefär var sjätte personer har någon form av funktionsnedsättning. [e](#)

SAKARI

jobbskuggade på Teboils Kiitopiste i Borgå.

Fotograf: Sannakaisa Rantainen.

STAD & BEFOLKNING	SVENSKSPRÅKIGA				
	%	antal	15–64 år	med funktionsnedsättning, 15–64 år	
HELSINGFORS 612 664	5,9	35 844	21 787	3 399	
ESBO 260 753	7,8	20 275	11 558	1 803	
RASEBORG 28 695	65,4	18 756	10 973	1 712	
VASA 66 321	22,7	15 053	9 420	1 470	
BORGÅ 49 426	30,4	15 006	8 741	1 364	
KORSHOLM 19 153	69,0	13 209	7 763	1 211	
JAKOBSTAD 19 633	55,8	10 965	6 392	977	
PEDERSÖRE 10 970	89,7	9 835	5 829	909	
ÅBO 182 072	5,4	9 783	6 425	1 002	
MARIEHAMN 11 393	85,7	9 762	6 255	976	
PARGAS 15 507	56,4	8 745	4 968	755	
NÄRPES 9 335	84,8	7 915	4 458	695	
FINLAND 5 451 270	84,8	290 910	171 362	26 732	

Aktiverades resurser?

Den tredje december, på FN-dagen för personer med funktionsnedsättning hölls utvärderingsseminarium för Vates-projektet Aktivera resurser. Seminariets övergripande frågeställning var huruvida resurser aktiverades under projektets treåriga verksamhet. Frågan besvarades av samarbetsparter från handikappförbund, sysselsättningsenheter och myndigheter.

• Ordförande för projektets styrgrupp **Torbjörn Stoor** (Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området FSKC) öppnade seminariet med en diskussion om projektvärldens vardag och vice-ordförande **Kaija Ray** (Vates) belyste frågan ur Aktivera resurser-synvinkel. **Ann-Kristin Sundquist** (Optima samkommun) berättade om Vates svenskspråkiga verksamhet och Aktivera resurser. I samband med att hon berättade om sin andel i att fundera ut en lämplig logotyp för projektet fick publiken frågan hur många som ser att logon är ett radarsvep, vilket väckte viss munterhet.

Jukka Lindberg och Kaija Ray

• Rektor **Sixten Snellman** (Optima samkommun) framhöll nyttan av svenskspråkiga sammandrag av intressanta finskspråkiga dokument. Hans taltur gällde i huvudsak studievägen för svenskspråkiga unga med funktionsnedsättning och samarbete inom området. Snellman funderade också litet roat över att Optima inte hör till Vates-stiftelsens bakgrundsorganisationer. **Karl-Mikael Grimm** (FSH) berättade om hur det är att studera med funktionsnedsättning. **Monica Avellan** (FDUV) framhöll i sitt tal behovet att sätta in stödet i studier ett tidigt stadium, helst högstadiet.

Torbjörn Stoor

Ann-Kristin Sundquist

Monica Avellan

Stefan Träskelin

Carina Enberg

Gunveig Söderbacka

Erik Munsterhjelm

• **Stefan Träskelin** utvidgade synsättet till branschens aktörer. När en person får sin röst hörd och själv får bestämma om sitt arbete får ni se en lysande människa, sade han. Juridiskt ombud **Erik Munsterhjelm** (SAMS) tog fasta på det bidrag till arbetsgemenskapen som en person med funktionsnedsättning medför. Det här borde vi satsa på, ansåg han. Arbetskonsulent **Carina Enberg** (Kårkulla samkommun) var nöjd med samarbetet med Vates, hon hade fått nya kontakter i utbildningstillfällena och information om utvecklingen inom branschen, inte minst genom att

delta i den europeiska unionen för arbete med stöd EUSES konferenser. Hon framhöll också Vates lobbande av riksdagen, som även Aktivera resurser deltagit i. Utvecklaren av dag- och arbetsverksamheten **Gunveig Söderbacka** (Kårkulla samkommun) tog fasta på vikten av svenskspråkig verksamhet vid Vates som en plattform för information och samarbete på svenska, särskild nämnde hon evenemanget Job Shadow Day. Söderbacka ansåg också att Vates kan fungera som en spindel i nätet inom nationellt samarbete på svenska inom branschen.

Sixten Snellman och Walter Fortelius

Aktivera resurser

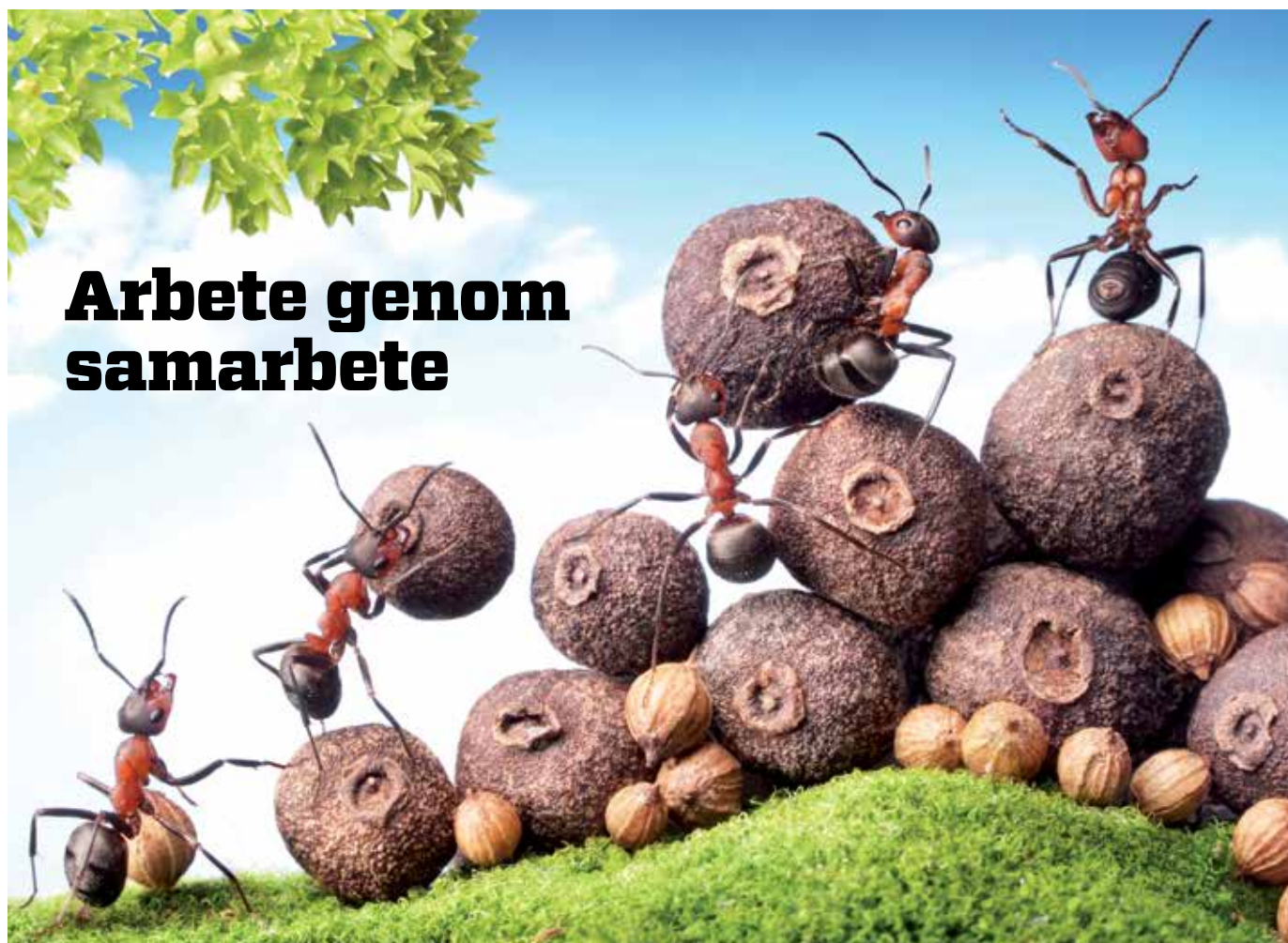

Karl-Mikael Grimm

• Seminariets sista talare var tre erfarenhetsexperter från Kårkulla, **Ida, Daniela och Natalia**, som berättade om sina erfarenheter av och tankar om Job Shadow Day i april. Alla var intresserade av att delta på nytt. Som tur kom de med både ris och ros angående evenemanget. Det behövs för att Job Shadow Day ska utvecklas åt rätt håll.

Arbete genom samarbete

Personer med funktionsnedsättning har lika stor rätt till arbete som andra medborgare. De utgör en av de fyra grupper som Arbets- och näringsministeriet har identifierat som målgrupper för specialåtgärder i sysselsättningsstöd. De tre andra är unga, invandrare och långtidsarbetslösa.

Stödets syfte är att främja ett arbetsliv, där alla människors specialkunskande och förmåga kommer till sin rätt. Ett samhälle som utgår från människan, från att allas arbete är lika värdefullt, är ett rikt samhälle. Tyvärr är det inte alltid lätt att se var vägen till arbetslivet börjar.

MÅNGA INSTANSER

Ett stort problem med sysselsättningstjänsterna är att så många olika instanser är inblandade i att koordinera och planera tjänsten, på fackspråk åtgärden. Information går alltid förlorad då en person flyttas från en åtgärd till en annan. För en individ kan upplevelsen bli en åtgärds-cirkel utan slut och i värsta fall kan servicen förlama istället för att förstärka livskvaliteten.

Kommunernas socialbyråer betjänar i samarbete med den statliga arbets- och

näringscentralen, som har TE-byråer runt om landet, samt FPA. Sysselsättningstjänster kan också köpas från försäkringsbolag och erbjuds av en rad aktörer på övergångsarbetsmarknaden; arbetsverkstäder, sysselsättningsenheter, arbetsbanker, sociala företag, mångservicecenter m.fl.

Kommuner köper dag- och arbetsverksamhets-service, som ofta har rehabiliterande drag. Den kan grovt uppdelas i service, som handlar om ökad livskontroll, och arbetslivsorienterad service, om hjälp på vägen till arbetslivet. Målgrupp för denna verksamhet är ofta personer som står långt från arbetslivet, t.ex. långvarigt sjuka och personer med psykisk funktionsnedsättning.

Ersättningen till personer som deltar i

Ett samhälle som ger plats för mångfald och stöder strävan att hitta don efter person är ett lyckligare samhälle.

dag- och arbetsverksamhet är som minst 0 euro och som högst 12 euro per dag. Ifall det är frågan om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte är ersättningen 9 euro per dag. Dag- och arbetsverksamhet är inte ett normalt arbetsförhållanden, deltagaren får varken lön eller semester och den beaktas inte i uträkningen av pensionen.

Arbets- och näringsbyrån, TE-byrån, är en statlig myndighet med fokus på arbetslivet. Sedan år 2013 har personer med funktionsnedsättning rätt att anmäla sig till TE-byrån som arbetslösa arbetsökande. Som arbetstränare som hjälper med att hitta rätt jobb, med kontakter till arbetsgivare och inskolning till arbetsuppgifterna. Jobsökningen och inskolningen kan kombineras med stöd till arbetsgivare i form av lönesubvention och för specialarrangemang på arbetsplatsen. Målet med åtgärden är att den arbetsökande hittar och behåller ett lönejobb. TE-byrån köper tjänster riktade till personer i utsatt ställning genom upphandling, från någon av de ovannämnda aktörerna på övergångsarbetsmarknaden.

PENGAR OCH DIAGNOS KAN AVGÖRA

Det finns stora regionala skillnader i sysselsättningsstödet. Rika och stora kommuner har mer medel till sitt förfogande och också ofta ett större utbud av tjänster. Ett flexibelt nätverkssamarbete är å andra sidan lättare att skapa i mindre kommuner.

Skattepengar är en ändlig resurs, t.ex. TE-byråernas möjlighet att betala lönesubvention till arbetsgivare som anställer en partiellt arbetsför person har de senaste åren tagit slut långt innan kalenderåret har löpt ut. Därför varierar den service kunder får också utgående från om det finns pengar eller inte.

Samtidigt är det så enkelt att ett samhälle som ger plats för mångfald och stöder strävan att hitta don efter person är ett lyckligare samhälle. Därtill kommer det faktum att det är lönsammare ju fler medborgare som arbetar och ju färre som är beroende av stöd för sin utkomst.

ALLA BEHÖVS

Nyckelfrågan för individen är förstas var en partiellt arbetsför person ska starta sin jobbsökning. Det bästa svaret är tillsammans med en annan person.

Ensam är svag, är vi fler är vi också genast starkare. Det här gäller särskilt på vägen till arbetslivet, formen av stöd beror på funktionsnedsättning och livssituation, en del stöd, såsom boende och invalidpension, faller bort om löneinkomsterna stiger över en viss nivå. Det här är en motivationsfälla. I dag är det inte självklart att det lönar sig för en person med funktionsnedsättning att jobba. Följden av ett deltidsarbete kan lätt bli mindre pengar i handen. Det här behöver ändras, arbete måste löna sig. Allas arbete är värdefullt.

Som tur är läget inte nattsvart. Finland är fullt med människor som hjälper partiellt arbetsför att hitta rätt arbete. De människor utför ofta i all tysthet ett omfattande detektivarbete som går ut på att förena olika stödformer med personlig förmåga och vänder varenda sten för att öppna vägen till arbetslivet för sina klienter. Vad vi allra mest behöver är ett välfärdssamhälle som stöder och belönar både sysselsättare, arbetssökande och arbetsgivare. Stöd de synnerligen aktiva resurserna!

LADDA HÄR:
fokus-pa-arbete.pdf

SOFI

Sofi jobbskuggade på Yle Österbotten och är mycket nöjd med sin dag, hon fick följa med på intervju, bekanta sig med videoklippning av Strömsö och delta i programmet Dialektväktarna.

Är det här ett drömjobb frågar jag. Nej skrattar hon och säger att hennes nuvarande frivilligarbete på Vasanejdens Föreningar är hennes drömjobb. Hon deltog för att locka också andra medlemmar i ungdomssamarbetet Seitti till jobbskuggning. Hon är starkt engagerad i Seitti, som finns till för långtidssjuka och unga med funktionshinder.

Hon reser land och rike runt med fullspäckad kalender, hon har inplanerat omkring 20 evenemang som hon deltar i, främst genom att hjälpa föreningar att komma fram med nya idéer. För närvarande uppstår ett kommande evenemang i Lahtis för 13-17-åringar hennes och sju andra ungas tid, på programmet finns bl.a. fäktning, beatboxing och en drömfabrik. På lokalt plan är hon också aktiv, tillsammans med andra medlemmar i Seitti går Sofi på ishockeymatcher, teater, konserter eller helt enkelt på pizza. Vi får lite pengar från föreningen till verksamheten men i gengäld krävs redogörelser, rapportering och budget för verksamheten, berättar hon. Det här kan Sofia sköta, hon är merkonom med specialisering på marknadsföring.

Sofi är tvåspråkig Vasabo, hennes pappa är svenskspråkig hemma från Terjärv och mamma finskspråkig, hemma från Kristinestad. Också här överbryggas hon skillnader, hon arbetar mycket på finska men arbetar också på att få fler svenskspråkiga medlemmar med i Seitti.

Sofi berättar att många av Seittis medlemmar är försiktiga och att deltagande i Job Shadow Day för många av dem känns nästan farligt. Hon tittar litet klurigt på mig och berättar att det var hon som tog initiativet till videon om jobbskuggning som användes för att marknadsföra Job Shadow Day.

Sofi är väldigt klar med att hon är en person med funktionsnedsättning. Hon kan inte använda sin högra hand, ett halvt år efter födseln fick hon diagnos på att hon har en cp-skada och hon är därtill epileptiker. "Nog är det svårt att leva med det här, med anfällen och mediciner som så ofta byts ut", säger hon. Men sedan ser hon gladare ut och säger att funktionsnedsatt använder hon för att ge ordet ett positivt värde. Hon är också expertutbildare. På finska kallar jag mig alltid "vammainen" och jag tror att jag till följd av min funktionsnedsättning kan berätta på ett annat sätt än vad t.ex. du som normmänniska kan, förtydligar hon.

Mitt eget liv ändrades då jag fick lejdon av att ligga hemma på soffan, berättar Sofi. Ann-Charlotte Nylund vid Kårkulla hjälpte henne med att få en praktikplats vid Vasanejdens föreningar. "När jag kom hit vågade jag inte ens svara i telefon", berättar hon. Det problemet löste Jessica Åhman genom att sätta mig att ringa tillräckligt många samtal, säger Sofi och ser underfundig ut. Hennes nuvarande verksamhet startade igen från att arbetet som byråsekreterare visade sig vara för hektiskt för henne. Jessica kom på att jag varit på Seittis möten och föreslog att jag kunde skapa verksamhet och evenemang för Seitti. Och på den vägen är jag, säger Sofi.

Job Shadow Day

Job Shadow Day är en dag då en människa får följa med en arbetsdag i ett utvalt arbete.

Jobbskuggaren får en möjlighet att bedöma om jobbet är en möjlighet och arbetsgemenskapen får se att funktionsnedsatta kan vara helt arbetsför i rätt jobb.

Många människors kunnande skuggas av livssituation, skada eller sjukdom. Job Shadow Day är till för dem. Dagen utgår från kunnande och förmåga istället för begränsningar.

Job Shadow Day kommer ursprungligen från Irland men ordnas numera över hela Europa. Aktivera resurser vid Vates-stiftelsen introducerade dagen till Finland. Den 22 april fick jobbskuggare bekanta sig med arbetslivets krav till följd av samarbete mellan nära 30 organisationer och 64 arbetsgivare. Jobbskuggningen sträckte sig från Jakobstad till Borgå och omfattade 17 orter.

Vates-stiftelsen försäkrade alla jobbskuggare under Job Shadow Day. De organisationer som sände ut jobbskuggare hjälpte med att hitta rätt jobb, kontakter till arbetsgivaren och med att ordna arbetsresorna.

Bland organisationer som sände ut jobbskuggare fanns Kärkulla samkommun, Optima samkommun, Resurscentret Föregångarna, Vasanejdens föreningar, ETEVA, Monipalvelukeskus Duuni, Fontana Klubbhus, Ålands handikappförbund och Fixtjänst. I Vasa och Helsingfors beskyddades dagen av EU-parlamentariker, **Miapetra**

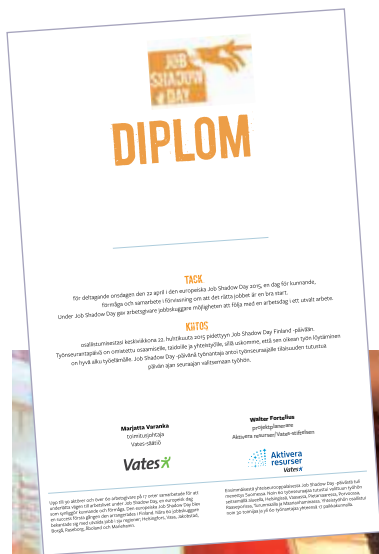
Kumpula-Natri respektive **Nils Torvalds**. Bland organisationer som stödde dag fanns bl.a. Arbets- och näringsministeriets projekt Arbetsliv 2020, Finlands Kommunförbund, Folkhälsan Utbildning, Folktinget, SAMS och ULA-Kompetenscenter.

Dagen fick positiv uppmärksamhet i massmedierna, bl.a. i Hufvudstadsbladet, Österbottens Tidning, Vasabladet, Nyan, Tidningen Åland och Rundradion. Också deltagarna var nöjda, drygt 88 % av de jobbskuggare, organisationer och arbetsgivare som besvarade en enkät om Job Shadow Day kan tänka sig att delta på nytt.

De flesta deltagare jag talat med har varit mycket belättna med dagen. Och då jag hade förmånen att få koordinera dagen är det här ett minne som följer med genom livet, glädjen och hjälpsamheten bland jobbskuggare, organisationer och arbetsgivare. Vi kan när vi vill.

Det här värmdes också upp det regniga veckoslut i juni, som jag tillsammans med Vates numera pensionerade verställande direktör **Marjatta Varanka** undertecknade 184 diplom till deltagare i Job Shadow Day.

Walter Fortelius

FORTSÄTTNING 2016

Job Shadow Day kommer också att arrangeras nästa år. Då ordnas den europeiska jobbskuggningsdagen den 27 april enligt förslag från Irish Association of Supported Employment. Vates försäkrar åter jobbskuggarna. Förberedelserna är redan i full gång, vårt mål är att utvidga evenemanget till ett nationellt evenemang, svenskspråkigt, tvåspråkigt och finskspråkigt.

Intresserad?

Kontakta Aktivera resurser,
walter.fortelius@vates.fi

JOB SHADOW DAY PRISAS I EUROPA

VASA FICK I DECEMBER 2015 hedersomnämning för deltagandet i Job Shadow Day i den europeiska tävlingen Access City Award, i vilken 48 europeiska städer deltog. Milano vann första pris medan Vasa kom på fjärde plats för tillgänglighetspolitik.

– Redan att komma till final var en stor sak för Vasa och för oss som har arbetat för tillgängligheten, kommenterade Vasa stads handikapp- och tillgänglighetsombud **Tiina Mäki**.

Vasa har haft en viktig roll i introduceringen av Job Shadow Day i Finland. Den första piloten ordnades på Resurscentret Föregångarna år 2014. Vasa var även mycket aktiv år 2015 och blev bl.a. den första region där Job Shadow Day växte till ett tvåspråkigt evenemang. Job Shadow Day har införts till Finland av Aktivera resurser vid Vates-stiftelsen.

FINNS DET PLATS?

Finns det plats för alla på arbetsmarknaden är frågan som ställs i arbets- och näringsministeriets översikt om arbetsmarknadspolitik riktad mot specialgrupper, som gjorts av **Rita Asplund** och **Pertti Koistinen**. All sysselsättningspolitik finansieras med skattemedel och översikten ger en god bild av sysselsättningsåtgärder till unga, invandrare, personer med funktionsnedsättning och långtidsarbets-

lösa i Finland med intressanta jämförelser till våra nordiska grannar. Rita Asplund lyfte själv upp frågan om huruvida även Finland borde satsa specialåtgärder i sysselsättningsstöd för vissa grupper. Finland skiljer sig i dag från det övriga Norden i.o.m. att våra sysselsättningsåtgärder utgår från att alla människor får sina individuella behov beaktade – men utan att skraddarsyddna åtgärder görs upp för t.ex. personer med en viss typ av funktionsnedsättning. Asplund talade på SAMS Temadag om funktionshinder 18.11.2015.

Översikten finns på svenska till följd av samarbete mellan Aktivera resurser och arbets- och näringsministeriet. Den kan laddas ned här.

För pappersversion kontakta Aktivera resurser, walter.fortelius@vates.fi

Jobbskuggning i Arnolds i Vasa.

Fotograf: Heidi Furcht

Jobbskuggning av mode och skyltdockor i Borgå.

Fotograf: Sannakaisa Rantanen

Håkan Storm Ab gav chans till jobbskuggning i långtradare i Vasa

Fotograf: Jonna Karlsson

DANIELA

Apoteket som arbetsplats intresserade Daniela.

STEFAN

jobbskuggade på bibliotek Tio.

Fotograf: Jonna Karlsson

ANTON

jobbskuggade på daghem i Borgå.

Fotograf: Sannakaisa Rantanen

CECILIA

Cecilia jobbskuggade danskurs på Kuu-la-institutet i Vasa. För henne var detta ett drömjobb, hon tycker mycket om att dansa och deltar årligen i en dansgala som FDUV ordnar på Norrvalla.

Under jobbskuggningen hjälpte hon dansläraren att dra kursen genom att byta musik och dela ut material. Hennes jobbskuggning räckte ca tre timmar och täckte tre olika grupper. Arbetsresan från Molpe till Vasa och tillbaka ordnades så att hon fick skjuts till Vasa av sin handledare Malin Lindqvist och hem hämtades hon av sin mamma.

Cecilia bor i egen lägenhet. Tre dagar i veckan lagar hon mat till äldre på Mogårdens seniorhem och två dagar i veckan arbetar hon på Industricentralen i Molpe. Till hennes intressen hör att simma, baka (särskilt cupcakes) och att sticka.

Cecilia tyckte mycket om jobbskuggningen och deltar gärna igen. Då jag frågar om hon vet vad hon vill jobbskugga säger hon försiktigt att hon inte riktigt vet ännu. Lite pratsammare blir hon då Malin dyker upp, då tillägger hon "Ibland känns det litet jobbigt här, man skulle kunna jobba med något nytt". För Cecilia är det betydelsefullt att arbeta och hon tillägger ännu att det är viktigt att få lön för jobbet.

Molpe Industricentral

Molpe Industricentral är en del av Kvadratens serviceenhet inom Kårkulla. Därför kallar vi oss Kvadratens serviceenhet i Molpe ibland. Hos oss jobbar ca 15-20 personer med underleverantörsarbeten inom bl.a. plast-, metall- och förpackningsbranschen. Vi jobbar också med vedarbeten, snickeri och sköter om vår egen trädgård. Detta är kärnan i vår verksamhet. Men vi gör så mycket mer än det. Vi ser till att det finns möjlighet till samvaro, motion och kreativt arbete. Vi samarbetar dessutom med flera olika föreningar och institut så att vi kan ordna kurser i ämnen som bland annat Ipad, konst, språk, matlagning och möbelsnickeri.

Hos oss jobbar personer av alla de slag. Många har någon form av handikapp eller sjukdom och vissa har helt enkelt hamnat lite snett i livet. Gemensamt har de alla att de av olika anledningar har haft svårt att hitta arbete på den öppna arbetsmarknaden. Vi brukar skämtsamt säga att vår arbetsplats är som en helt vanlig arbetsplats men med stöd hjul. Vår arbetsplats fungerar på många sätt som vilken arbetsplats som helst, men med mer handledning och med en hel del trevliga inslag.

Malin Lindqvist

Platsansvarig handledare
Kvadratens serviceenhet i Molpe

BELMA

Belma jobbskuggade på välmåendecentret Vasa Wellness, som bland sina tjänster har klassisk massage. Hon trivdes bra på sin jobbskuggning, i själva verket så bra att hon hade svårt att slita sig från platsen, berättar hennes handledare Malin. Självt är Belma ganska fåordig och lite misstänksam till en början då vi träffar henne under Industricentralens kaffepaus. Litet road är hon ändå och går till allas glädje med på att bli fotograferad, och efter att ha vrakat en del foton hittar vi ett som hon själv är nöjd med.

**Nyfiken på
mera om något
som togs upp
i tidningen?**

Kontakta Walter Fortelius
+358 44 546 4987
walter.fortelius@vates.fi

Låt inte det du inte kan hindra dig från att göra det du kan

I början av min karriär trodde jag starkt på att det ända sättet att utvecklas är att gå utanför sin bekvämlighetszon. Idag, 10 år senare, skulle jag våga påstå att mina tankar kring ämnet är helt tvärtom.

Jag har en hund, en Cesky Terrier. En dag när jag gick ut med min hund träffade jag en kvinna utanför vår portgång i centrala Helsingfors. Hon tittade på min hund och frågade vad som är fel med den. Hon sade att hon aldrig sett en hund som darrar och är så rädd som Fabbe var. Fabbe känner sig väldigt otrygg bland höga ljud och då det är massor av människor kring honom. En halv timme senare träffar vi en annan kvinna, i Centralparken. ”Wow, vilken underbar hund” sade hon. Hon tyckte Fabbe såg rolig ut och berättade att hon tyckte att han var så supergullig och glad. Fabbe stortrivdes ute i skogen, han var glad, social och svansen på topp. Samma hund fick två totalt olika beskrivningar, den första kvinnan såg Fabbe där hans svagheter kom väl fram. Den andra kvinnan såg Fabbe i en miljö där hans styrkor kom fram. Jag påstår att den snabbaste vägen mot framgång är att förstärka de resurser och styrkor som redan existerar.

Då Fabbe får visa och använda sina starka sidor, så hanterar han också bättre situationer där han inte är så stark. Samma gäller i bl.a. arbetsgemenskapen. Tänk själv på ett ämne eller ett område som du känner dig riktigt dålig på. Vad händer inom dig när du tänker på det här, har du

lust att ägna dig åt just detta, hur bra tror du det kommer att gå, får du energi?

När vi istället fokuserar på våra styrkor förstärks vårt självförtroende och motivationen ökar. Detta leder till att vi presterar bättre och till att trivseln och arbetsgemenskapen ökar.

DET VI FOKUSERAR PÅ, DET VÄXER

Det vi fokuserar på växer. Låt mig ge dig ett annat exempel: Du har just köpt en ny väska och är så lycklig över hur fin den är. Efter att du har köpt väskan börjar du lägga märke till att den syns lite här och där, det finns många andra lyckliga ägare till just den väskan. Är du en ny trendsetter eller är det bara tur? Kanske det. En mer trolig förklaring är att du efter att ha köpt väskan börjar uppmärksamma den även hos andra och i din omgivning.

Samma sak händer med dina styrkor och resurser eller i en arbetsgemenskap där man börjar fokusera på det man lyckats med. När du lägger märke till dem och börja fokusera dig på dem, kommer det att gå som med väskexemplet, du ser styrkorna både hos dig själv och andra. Om vi använder vår fulla potential så kan vi utveckla överlägsna lösningar.

Stefan Träskelin

arbetshandledning
- mångårig utveckling av arbete med stöd-tjänster i UVPs Monipalvelukeskus Duuni
- medlem i Aktivera resursers styrgrupp 2013–2015

Stefan Träskelin ordnar lösningfokuserade teamcoaching, arbetsgemenskaps coaching samt workshops.

www.onnistuvalmennus.com
- onnistuvalmennus@gmail.com

VILLE

På jobb-shadow dagen var jag på Optimas fastighetskötarlinje. Vi hade bl.a. engelska, jag fick också lära mig om motorsågar. Jag hade många val (olika skolor) den sommaren. Optima kändes som det bästa alternativet. Det var ett bekant ställe eftersom jag varit på besök. Fastighetsskötarpuppgifterna kändes passliga (klippa gräs, måla, klyva ved etc) och det var bra då det var specialundervisning.

Jag har trivts bra, bättre än i tidigare skolor. Det finns många elever att tala med och jag har fått flere nya kompisar. Vi har gjort många arbetsprojekt, renoverat i skolan, klippt gräs, kört olika fordon som fyrhjuling, traktor och sittgräsklippare.

Hur hamnade jag här?

Min svenska är i princip vanlig skolsvenska. Jag har visserligen studerat en tid i Sverige, men alla gissade alltid genast att jag var från Finland. Jag är också i mitt personliga liv gift med en finlandssvensk och har därmed funderat en hel del kring språket och kulturskillnader.

Men ändå, att komma jobba till Vates och börja koordinera svenskspråkig verksamhet, först via en arbetsgrupp och senare som en bakgrundshjälp till Walter i Aktivera resurser var nog en överraskning. Hur hamnade den här flickan från det helt finskspråkiga Kjulo i den här situationen? Närmaste kontakt till språket var ju bara grannkommunen Euras julgudstjänst på svenska, som jag som barn kände till men inte deltog i på grund av språket.

Tiden med Aktivera resurser-projektet har lärt mig ett antal saker. Det går inte att generalisera de problem som personer med funktionsnedsättning möter på vägen till den öppna arbetsmarknaden. Detta gäller även de svenskspråkiga. Behoven hos olika individer är förstås alltid olika – men visst finns det lika många variationer mellan de svenskspråkiga organisationerna inom branschen. Alla har sina individuella synpunkter; hur man talar om t.ex. om sysselsättning inom en förening? Om man alls talar om den. Ibland har det rentav gått så att man istället koncentrerat sig mera på allmän intressebevakning eller (frivilligt) kamratstöd.

En annan sak är att det precis på samma sätt som på finska sidan finns en viss svartsjuka mellan aktörer. ”Vi har hittat på det här, knyck inte våra idéer.” ”Vi leker med er för ni är så trevliga men inte med dom, de är nog lite suspekta”. Låter väl bekant? Man skulle ju tro att man måste hålla ihop när man är en viss minoritet inom minoriteten. Men samma fenomen gäller också här. Och det är också en bra sak – varför skulle det vara så annorlunda? Att hitta något gemensamt kan ofta vara mycket svårare än att peka på skillnader eller specialomständigheter.

Och ett av projektets mål var ju att väcka diskussion och samla aktörer runt samma bord för att fundera över samarbete och för utveckla nya sätt att samarbeta. Det har Aktivera resurser lyckats åstadkomma jättebra enligt min mening. Därifrån är det bra att fortsätta – på svenska – även för min del.

Kaija Ray

Utvecklingschef

Viceordförande i Aktivera resurser styrgrupp

P.S. Den allra första gången jag skrev så här mycket av mina egna tankar på svenska ...